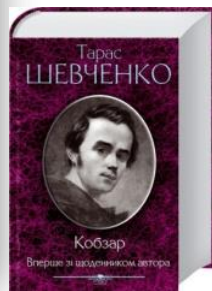
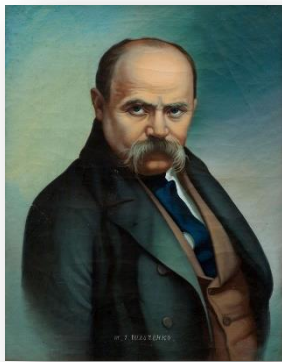

Тетяна МАТЮШКІНА,

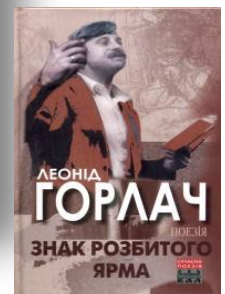
доцент кафедри філологічних дисциплін
та методики їх викладання Чернігівського ОІППО
імені К.Д. Ушинського,
кандидат педагогічних наук, доцент

ІДЕОЛОГІЧНО-ЕСТЕТИЧНИЙ ВПЛИВ ШЕВЧЕНКОВОГО СЛОВА НА ЖИТТЄТВОРЧІСТЬ ЛЕОНІДА ГОРЛАЧА

*«Як на мене, всі українські поети
починаються зі слова
Тараса Шевченка...».*
Леонід Горлач

*«Ну що б, здавалося, слова...
Слова та голос – більш нічого.
А серце б'ється – ожива,
Як їх почує!...»*

Тарас Шевченко

Кожний із митців прокладав свій шлях до Шевченка, репрезентував своє особистісне бачення образу Поета, розуміння його ролі в духовному поступі України й українців. В усі часи було непросто підходити зі своєю міркою до Шевченка, щоб осягнути його геніальність, його громадянський подвиг в ім'я нації. Подібний намір завжди вимагав від художника не лише глибинних знань, але й сміливості, рішучості, великої праці розуму, душі й серця.

Чернігівська поетична Шевченкіана, розмаїта й цікава за своїм змістом і формою. Чернігівські письменники вибудовують свій поетичний пам'ятник Шевченкові.

Звертався до творчості Кобзаря і наш земляк **Леонід Горlach (Коваленко)** – український поет, лауреат Шевченківської премії 2013 року, яку він отримав за збірку поезій «Знак розбитого ярма».

В одному з інтерв'ю з нагоди вручення цієї високо нагороди Леонід Горlach зазначив: *«Як на мене, всі українські поети починаються зі слова Тараса Шевченка. Навіть якщо дехто, особливо на початках творчості, амбіційно б'є себе в хирляві груди й прагне переконати всіх, що перевершив Пророка»*. І далі продовжив: *«З літами ще й ще раз переконуюся, що традиційна українська поетика, заbazована на народнопісенній традиції, найефективніша, хоча й найважча. Поезія – це сплав думки й музики, а ладотональність слова криється і в тонкій обладованій ритміці, і в заключній римі, і в поліфонії звукопису»*. І класичним зразком такої поезії, на думку письменника, є твори Кобзаря: *«Скільки чарів у буквально кількох рядках Тараса Шевченка: «Нас тут триста, як скло, товариства лягло, і земля не приймає!» Ось де світлий орієнтир для кожного, хто береться за перо»*.

А ще Леонід Никифорович згадував, що *читав Тараса Григоровича змалку, перечитує і в сивині, знаходячи щоразу нові відтінки мислі й почуття. «Впевнений, що послав Україні такого творця сам Господь, аби став він нашим духовним осердям»* [3].

І дійсно, присутність Шевченка як духовного наставника й геніального майстра слова у творчості самого Леоніда Горlacha доволі відчутна. Він один із багатьох українських письменників, хто намагався осягнути феномен Шевченкового слова. Про ставлення до Кобзаря йдеться, зокрема, у його віршах *«Шевченкова Катерина»* та *«З Чернечої гори»*.

Провідна думка вірша «Шевченкова Катерина» може бути сформульована словами Павла Тичини *«Нам треба голосу Тараса!»*. Понад схилами Дніпра височить кам'яна постать Тараса, а навколо ніби все просякнуте його духом, ніби зовсім поруч *«слід болючий Катерини у стежину укипів»*. Смуток огортає душу ліричного героя від розуміння незворотності часу. Поета немає з нами, і ніколи нові образи не з'являться з-під його пера (*«не зустріти Катерину край гримучого Дніпра»*). Навічно закутий у граніт, він височить над Дніпром, зворушуючи пам'ять серця своїх нащадків. Метафорична мова твору (*«журно дише спів»; «пече мене жура»; «тане канівська тераса»*), глибока образність, фольклорні мотиви (*«ані вітру, ні вітрини»*), оригінальні епітети (*«слід болючий»*), алітерація (*«зір хмуρο хмариться вгорі»*) – усе це художні засоби, якими автор передає емоцію туги за Тарасом, за його мужнім одухотвореним словом, яке навчає, надихає, підтримує, закликає, дає сили долати біду.

Шевченкова Катерина

Ані вітру, ні вітрини –
тільки журно дише спів.
Слід болючий Катерини
у стежину укипів.

Я по ній під гору лину,
і пече мене жура:
не зустріти Катерину
край гримучого Дніпра...

Тане канівська тераса.
Догасають ліхтарі.
І глибокий зір Тараса
хмуρο хмариться вгорі.

Громадянська лірика Леоніда Горлача просякнута турботою про долю України, української державності, українського народу. Він, як свого часу Тарас Шевченко, болісно переживає усі прорахунки політиків у ході державотворення, виборювання Україною свободи й незалежності, реалізації євроінтеграційних устремлінь. Його оціночні судження вкрай емоційні, відверті, щирі, іноді жорсткі, адже на терезах – майбутнє українського народу. Його вірш «З Чернечої гори» є тому яскравим прикладом.

З Чернечої гори

Борису Іваненку

Як видно звідси, де прадавній Канів
стоїть на тверді глиняній горбів,
країну гендлярів-політиканів,
країну зачарованих рабів!

І шелестять піском старі уроки,
і Україна знов у снах блука,
коли ділки, що рвуться у пророки,
гризуться, яко пси за маслака.

Скажіть хоч ви мені, Тарасе й Боже:
що за земля у нас, що всяк скубе,

що за народ, який ніяк не зможе
із чарів рабства вивільнити себе?

Ростуть, ростуть між душами обніжки,
нарізані вождями для століть.
А нинішнім ділкам подай лиш віжки –
забудуть, що й Кобзар отут стоїть.

І запряжуть свій люд, немов скотину,
і продавати будуть за моря...
Як видно звідси землю сиротинну,
що вигляда нового Кобзаря!

1. Горлач Л. На відстані душі. Вибране. К.: Молодь, 1991. С.132

2. Горлач Л. Знак розбитого ярма. Поезія. К.: Ярославів Вал, 2012. С.27

У поезії передано біль поетової душі за долю України. Гнівні рядки перегукуються із Шевченковими *«Доборолась Україна...»*. Вистраждана незалежність ще не принесла своїх плодів. Країна, на думку Леоніда Горлача, перетворилася на *«країну гендлярів-політиканів, країну зачарованих рабів!»*. Забуто уроки історії, зганьблено національні святині. **Земля «сиротинна» «вигляда нового Кобзаря»**. Поет звертається до образу Кобзаря, із яким постійно звіряє свої думки, дає оцінку сьогоденню, покликаючись на пророчі заповіді Тараса Шевченка, засуджує ділків, які *«гризуться, яко пси за маслака»*, забувши про такі поняття, як *совість, честь, гідність, любов до ближнього*. Душа поетова болить за долю України й українців, які по цей день не можуть собі дати ради. Голос ліричного героя звучить надривно, вироком часові – його гнівні слова, звернені до *«нерозумних»* нащадків Кобзаря... Водночас, автор плекає надію на перемогу вічних людських цінностей, світла над темрявою, національних пріоритетів, але за умови з'яви натхненних словом Шевченка патріотів на чолі з *«новим Кобзарем»*.

Отже, для Леоніда Горлача Тарас Шевченко був і залишається джерелом духовності, символом свободи, добра й справедливості, відданості рідному народові, Україні!

КАНІВ – 2014

Література

1. Горлач Л. З Чернечої гори // Літературний Чернігів. 2005. № 4(32). С.5.
2. Горлач Л. Знак розбитого ярма. Поезія. К.: Ярославів Вал, 2012. С.27.
3. Інтернет ресурси: В. Коскін/www.ualogos.kiev.ua/
4. Лауреати Чернігівської обласної премії імені Михайла Коцюбинського (1992-2011). Чернігів: Десна Поліграф, 2011. 112 с.: 8 с.іл.
5. Слабошпицький М. «Цей час не мій...». Кілька уваг про Леоніда Горлача і його поезію / Горлач Л.Н. Знак розбитого ярма. Поезія. К.: Ярославів вал, 2012. – С.5 – 17.